

Regeringskansliet,
Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.iu@regeringskansliet.se

Yttrande på remiss av SOU 2026:23, Tolkavgift och förbud mot barntolkning

Er beteckning: A2026/00510

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro län avstyrker förslaget att införa en tolkavgift då förslaget inte anses vara tillräckligt utrett vad gäller om en avgift innebär ett ökat incitament för individer att lära sig svenska. Det är heller inte tydligt utrett om effekten av förslaget, på de ärenden som kvarstår efter alla undantag, står i proportion till den ökade grad av administration och hantering införande av tolkavgift skulle innebära.

Länsstyrelsen vill också belysa vikten av att väga in vilka andra faktorer som är avgörande för språkinlärning, utöver funktionsnedsättningar. Det finns idag en grupp individer som har svårt att uppnå tillräckligt god svenska efter genomförd sfi på grund av låg skolbakgrund som utgångsläge, eller där hälsa och mående har en påverkan på möjligheten till språkinlärning.

Förslaget riskerar även att skapa en ökad ekonomisk utsatthet för vissa målgrupper som då inte kommer ha råd att betala tolkavgiften, vilket även påvisats i utredningen genom erfarenheter i grannländer.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att införa förbud mot barntolkning i enlighet med Barnkonventionen, men med behov av ökad tydlighet kring undantagen nödsituation och administrativ karaktär.

Synpunkter

Länsstyrelsen i Örebro län avstyrker förslaget om att införa tolkavgift. I det följande utvecklar vi våra synpunkter.

Kapitel 4 Användning av tolk i praktiken

4.4.1 Hur olika myndigheter använder tolk

Länsstyrelsen i Örebro län delar utredningens uppfattning att förslaget leder till ökad administrativ hantering, särskilt för de myndigheter som idag har uppdrag där tolkanvändning inte vanligt förekommande.

Kapitel 7 Utgångspunkter och avgränsningar

7.2 Avgränsningar

Utifrån utredningens avgränsningar så anser Länsstyrelsen att det är svårt att bedöma förslagets effekter. Som utredningen visar finns andra förslag och åtgärder samt lagförslag som kan komma att påverka incitamentet och förutsättningarna för att lära sig svenska i större utsträckning än att införa en tolkavgift. Länsstyrelsen vill belysa vikten av att fortsatt utreda hur införandet av tolkavgifter ökar incitament för att studera svenska över tid. Länsstyrelsens bedömning är att det, för att uppnå det integrationspolitiska delmålet om språklig integration, vore fördelaktigt att först undersöka effekten av olika insatser som skulle ge en positiv effekt för språkinläringen.

Kapitel 10 Hantering av undantag från skyldigheten att betala tolkavgift

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att undanta personer med funktionsnedsättning från tolkavgiften. Vi ser dock utmaningar gällande individens förmåga att på egen hand initiera och driva ärendet om att undantas tolkavgift. Det finns inom målgruppen en stor grad av underdiagnostisering vad gäller funktionsnedsättning, vilket medför risken att underdiagnostiserade personer med funktionsnedsättning åläggs tolkavgift.

Kapitel 11 När ska tolkavgift tas ut

11.2.5 Tolkavgift ska tas ut efter en period om sex år

Sfi är idag tidsbegränsad vilket leder till att det finns individer som inte kommer att befinna sig på den nivå som krävs oberoende av deras ambition att lära sig det svenska språket. Utredningen belyser att det är först vid sfi på D-nivå som en individ möjligtvis kan ha en

myndighetskontakt på svenska. För de individer som inte hinner komma till nivå D i sfi även med en förlängning, kan vetskapen om tolkavgifter skapa mer oro som motverkar syftet att lära sig svenska.

Sfi-lärare i länet ser idag att elever med låg skolbakgrund sällan bär med sig ett ordförråd som gör att de kan förstå myndighetsspråk på modersmålet. Det i kombination med behovet att förstå det nya samhällssystemet gör att denna målgrupp behöver tid i sin språkinlärning. Precis som utredningen lyfter skiljer det sig avsevärt mellan elever på A respektive D-nivå i hur lång tid det tar att kunna klara svenskan. Studietiden påverkas bland annat av elevens utbildningsbakgrund, studievana, tidigare kunskaper och vilken studieväg eleven följer. Även hälsa och mående har en påverkan på möjligheten till språkinlärning.

Kapitel 16 Information om tolkavgiftsregleringen

Utredningen föreslår att Länsstyrelsen Västra Götaland ska få i uppdrag att informera om tolkavgiftsregleringen till personer som redan är folkbokförda när lagen om tolkavgift träder i kraft. Vi vill belysa att Länsstyrelserna inte når målgruppen direkt utan bara har möjlighet att sprida informationen via befintliga nätverk och samverkansparter såsom kommuner, civilsamhälle och myndigheter. Gällande informationsverige.se så riktar den sig direkt till målgruppen men kan inte antas nå alla som skulle beröras av lagförslaget. Länsstyrelsen i Örebro län liksom informationsverige.se informerar redan idag, inom ramen för befintliga uppdrag, om aktuell och ny lagstiftning i stor utsträckning.

Vid ett eventuellt nytt informationsuppdrag som ska nå målgruppen behöver uppdragets omfattning och innehåll förtydligas samt att uppdraget bör ges till samtliga 21 länsstyrelser, med samordning av Västra Götaland.

Kapitel 19 Barn som tolkar

19.7 En ny lag om förbud att använda ett barn som tolk

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker utredningens förslag om att införa en ny lag som förbjuder användandet av barntolkar då det inte är förenligt med barnkonventionen och barns bästa.

19.7.6 Ett förbud med undantag

Länsstyrelsen i Örebro län vill belysa vikten av att avgränsa vilka uppgifter som är av administrativ karaktär respektive nödsituation för att säkerställa en jämlik hantering av situationer där barn kan användas som tolk. En fortsatt dialog med exempelvis förskola, skola och socialtjänst kan tydliggöra exempel på nödsituationer eller administrativ karaktär där avgränsningar behöver göras. Detta underlättar för myndighetspersoner att kunna navigera användandet av barn som tolkar vid de undantag som utredningen föreslår. Det avgränsar även barn från att ta del av information som kan vara känslig.

En annan aspekt att beakta är att det kan vara svårt för myndighetspersoner att bedöma om barnet är under 18 år eller inte, särskilt om familjen inte är känd hos myndigheten sedan tidigare. Länsstyrelsen i Örebro län vill därför belysa behovet av att hitta arbetssätt för att säkerställa barns ålder för att det inte ska förekomma barntolkning där det inte finns skäl för undantag.

Kapitel 22 Konsekvensanalys

22.2.2 Samhällsekonomiska konsekvenser

Länsstyrelsen i Örebro län anser inte att det finns tillräckligt underlag i betänkandet för att avgöra om förslaget är proportionerligt och samhällsekonomiskt motiverat. Det saknas både kvantitativa och kvalitativa data för att bedöma omfattningen av problemet och huruvida förslagen kan förväntas få effekt. Undersökningar likt de som gjorts i Danmark vore önskvärt innan eventuellt införande. Dels för att bedöma hur många ärenden som skulle kvarstå efter de föreslagna undantagen, dels för att se hur många ärenden som inträffar efter sex års folkbokföring. Men även närmare undersöka hur incitamentet att lära sig svenska språket faktiskt kan förstärkas genom införande av tolkavgift.

22.2.4 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Länsstyrelsen i Örebro län gör samma bedömning som utredningen att mycket talar för att förslaget sammantaget kommer att påverka kvinnor i högre grad än män. Det kan således innebära en målkonflikt gentemot Jämställdhetsmålet och delmålet ekonomisk jämställdhet. Det finns även risk att anhörigtolkning används i större utsträckning vilket även kan utgöra en risk utifrån ett jämställdhetsperspektiv, exempelvis vid hedersrelaterat våld och

förtryck. Exempelvis kan ens partner som utövar våld och förtryck även vara den som tolkar vid möten.

22.2.9 Konsekvenser för enskilda

Utredningen konstaterar att införandet av avgifter inom hälso- och sjukvården i Danmark påverkat redan ekonomiskt utsatta grupper, vilket kan antas även skulle bli detsamma i Sverige.

Vid ärendehandläggning som inte undantas som exempelvis kontakt med Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan där individen behöver betala tolkavgift, kan det i sin tur påverka nivån för ekonomiskt bistånd. Länsstyrelsen i Örebro län vill därför även uppmärksamma behovet att utreda om tolkavgift kan undantas från beräkningen av det ekonomiska biståndet. Om avgiften räknas med finns det en risk att den minskar det totala beloppet som individen är berättigad till. Risken är annars att tolkavgiften skapar en ojämlikhet bland individer som är berättigade ekonomiskt bistånd.

Sammantaget riskerar tolkavgiftshantering att på sikt skapa en ojämlikhet, där vissa grupper riskerar att exkluderas från att använda tolk i sina ärenden på grund av bristande betalningsförmåga.

Allmänna synpunkter

Utöver synpunkter som lämnats ovan vill Länsstyrelsen i Örebro län lyfta att förslaget kan leda till en minskad tillit till myndigheter bland redan utsatta grupper.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med Aida Baxholm som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf avdelningschef Jonas Jansson och enhetschef Anna Andersson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post orebro@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Örebro län, 701 86 Örebro, eller ring vår växel 010-224 80 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/orebro.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på
Länsstyrelsens webbplats:

www.lansstyrelsen.se/orebro/personuppgifter